

Nr 425.

Av herr **Fahlander**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa riktlinjer för enhetsskolans ledning och lokala organisation.

I den föreslagna enhetsskolan skall yrkesutbildning ingå i klass 9 y och yrkesorientering i klass 8. Då enhetsskolan i sin helhet — således även klass 9 y — skall lyda under skolöverstyrelsen såsom central skolmyndighet (Kungl. Maj:ts prop. nr 133 s. 23), måste inom denna skapas ett organ för fortlöpande samarbete med överstyrelsen för yrkesutbildning och övriga ämbetsverk, under vilka yrkesutbildningsanstalter lyda, t. ex. lantbruksstyrelsen för jordbrukets yrkesutbildningsanstalter (s. 21).

Yrkesutbildningen inom 9 y skall emellertid icke endast få formen av en förberedande yrkesutbildning. Den kommer även att utgöra första årskursen i en flerårig yrkesskolekurs, på samma sätt som 9 g skall utgöra första ringen av ett fyraårigt gymnasium. Denna första årskurs i yrkesskolan kommer emellertid icke att omfatta enbart elever tillhörande 9 y utan även elever, som först efter avslutad skolgång i enhetsskolan bestämt sig för att söka erhålla yrkesskoleutbildning. Detsamma gäller givetvis även de fall, då yrkesskoleutbildningen endast är ettårig. Vid yrkesskolorna komma således elever lydande under olika centrala skolmyndigheter att undervisas tillsammans.

Vidare skall man för undervisningen i praktiska ämnen inom enhetsskolan använda yrkesskolans lärare och för undervisningen i allmänbildande ämnen inom yrkesskolan enhetsskolans lärare. Dessa lärare skola för en del av sin tjänstgöring lyda under en central skolmyndighet, skolöverstyrelsen, och för en annan del av sin tjänstgöring under en annan central skolmyndighet, överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen etc. (s. 6).

Organisationen av 9 y förutsätter en viss gemenskap i fråga om lokaler mellan enhetsskolan och yrkesskolan. Avsikten med denna gemenskap är givetvis, att lokaler och utrustning skola kunna utnyttjas på bästa möjliga sätt.

Slutligen kommer det i de flesta kommuner bli lämpligt att ställa yrkesskolorna inom ett skoldistrikt under den gemensamma lokala skolstyrelsens ledning.

Det kan under dessa förhållanden ifrågasättas, huruvida icke denna intima lokala samverkan och samordning borde utsträckas även till den centrala skolmyndigheten, d.v.s. huruvida en sammanslagning borde ske av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning till en överstyrelse

för all civil undervisning och huruvida till denna nya överstyrelse även borde överföras den yrkesundervisning, som nu sorterar under lantbruksstyrelsen, kommerskollegium och domänstyrelsen. Ett ytterligare skäl härför är den jämställdhet, som bör råda mellan de teoretiska och praktiska utbildningsvägarna. Det allmänna gymnasiet är ju också till sin karaktär en förberedande yrkesutbildningsanstalt för en viss grupp av yrken. Det hör ur denna synpunkt närmare samman med yrkesutbildningsanstalterna, t.ex. specialgymnasierna, än med enhetsskolan.

En enhetlig central skolmyndighet skulle även komma att underlätta ett rationellt utnyttjande av lärarkrafter och lokaler. Såsom exempel kan nämnas handelsundervisningen. Handelsgymnasierna äro ofta små skolenheter med endast 2 å 3 klassavdelningar. Om ett handelsgymnasium, som nu lyder under överstyrelsen för yrkesutbildning, och en praktisk mellanskolas handelslinje, som nu lyder under skolöverstyrelsen, bildade en skolenhet, kunde det förras lokalbehov inskränkas till de erforderliga klassrummen, medan maskinutrustning, varusamlingar, bibliotek, specialsalar och laboratorier skulle kunna tjäna båda skolformerna och lärarna kunde specialisera sig på vissa ämnen (t. ex. på ett språk och dess handelskorrespondens i stället för på två eller t.o.m. tre språk). Man komme således att göra dels en ekonomisk vinst genom minskat behov av lokaler och utrustning samt genom en förenklad administration, dels en pedagogisk vinst i form av effektivare undervisning.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag föreslå riksdagen besluta,

att frågan om en sammanslagning av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning till en enhetlig central skolmyndighet, under vars ledning den under lantbruksstyrelsen, kommerskollegium och domänstyrelsen lydande yrkesundervisningen kunde överföras, måtte bli föremål för utredning i samband med den i Kungl. Maj:ts proposition nr 133 angivna ytterligare prövningen av frågor, som äga samband med enhetsskolans ledning och lokala organisation.

Stockholm den 29 mars 1950.

Gustaf Fahlander.